

Three Day Yom Tov or Three Day Kedusha? Eruv Tavshilin and the Relationship Between Yom Tov and Shabbos

Rabbi Efrem Goldberg
Boca Raton Synagogue

- I. Relationship of Shabbos and Yom Tov
 - a. R' Melamed – no such thing as three day yom tov, just three days of holiness
 - b. Rabbi Soloveitchik – Yom tov we go to Hashem, Shabbos He comes to us.
 - c. Mesech Chochma – Shabbos between us and Hashem, Yom tov binds us with others.
 - d. Rav Hirsch – Mo'eid is appointed time to meet with Hashem
 - e. R' Kook – What does it mean Avraham kept eruv tavshilin?

- II. Eruv Tavshilin
 - a. Pesachim – can't prepare one day for another
 - b. Beitzta – institution of eruv tavshilin
 - i. Ba'al Ha'Maor – the two debates are connected
 - c. Why called eruv?
 - i. Rambam
 - ii. Raavad
 - iii. Ritva
 - d. Magen Avraham – can't cook too close to Shabos
 - e. How many items? Cooked and Baked?
 - i. Rabbeinu Tam
 - ii. Rambam
 - iii. Shulchan Aruch
 - f. Necessary for lighting candles?
 - i. Tosafos
 - ii. Rambam
 - iii. Shulchan Aruch
 - g. Is it necessary if don't plan on cooking?
 - h. Rav Asher Weiss – Matir or Mitzvah?

- III. Summary of the law of eruv tavshilin

1. R' Eliezer Melamed

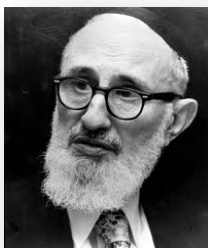
שלושה ימים של קדושה
הרב אליעזר מלמד

נערך על ידי הרב

מוקדש לעילוי נשמת
ר' אברהם בן חוד ז"ל

ראש השנה וקבלת מלכותו בשמחה

ראש השנה הוא אחד מחגי ישראל שמצווה לשמוח בהם (שבועות י', א), ולכן ערב ראש השנה הוא אחד מארבעה הימים שבהם נהגו לשחוט בהמות, עד שמוכרי הבהמות היו צריכים להזהיר את הקונים מפני איסור "אותו ואת בנו" (חולין פג, א). אומנם ראש השנה הוא גם "יום תרועה", היינו יום חרדה ושברון, שכן ביום זה מסתיימים החיים של השנה הקודמת, ומה שלא הספקנו לעשות בשנה זו אבד. וביום זה הקב"ה בורא את החיים של השנה החדשה, וממילא הוא יום דין. התרועה, שהיא קול שבור וקטוע, מבטאת את החרדה. אולם

2. R' Yosef Dov Soloveitchik

(1903-1993)

Shiurim L'Zecher Abba Mori

לאור רעיון זה י"ל, כי אותו ההבדל חוצץ בין שבת ליו"ט. ביו"ט האדם עומד לפני ד', משום שג' רגלים כרוכים במקדש. בעצמה של קדושת היום של יו"ט נאמרה קדושה מיוחדת המקשרת את היום עם מקדש. פרשת כל הבכור דנה רק בקדושה זו. ישנה מצות דראית פנים, הקרכת קרבנות ואכילת שלמים, חגיגה, שמחה. א"כ החובה של לפני ד' היא חובת כניסת האדם לביתו של הקב"ה, לבית עולמים, לגבולו של שוכן מרומים. האדם נכנס ביו"ט לרשותו של הקב"ה, אביו שבשמים מקבל פניו. הוא לפני ד', כאילו היה במקדש. קדושת היום של חג מחדשת התיחדות האדם עם בוראו, דומה לפגישתו עם הקב"ה בבית עולמים. קדושת יו"ט יוצרת את הזיקה הזאת. "יראה כל זכורך את פני ה' א-להיך". לכן מצות שמחה נוהגת לדעת הרמב"ם אפילו בזה"ז. לאמיתו של דבר, השמחה היא רק במעונו של הקב"ה. אין שמחה וגיל באהל של בשר ודם. הוד והדר לפניו עוז וחדוה במקומו. בכל מקום שהתורה דברה על שמחה היא קשרה רגש זה בראיית פני ד'. "ואכלתם שם לפני ה' אלהיכם ושמחתם", "כי אם לפני ה' א-להיך תאכלנו שנה בשנה במקום אשר יבחר ושמחת לפני ה' א-להיך", "והנחתו לפני ה' א-להיך והשתחוית ושמחת בכל הטוב", "אבנים שלמות תבנה את מזבח ה' א-להיך והעלית עליו עולת לה' א-להיך וזבחת שלמים ואכלת שם ושמחת לפני ה' א-להיך". אין שמחה לאמיתו של דבר אלא במקדש, במעונו של הקב"ה. ביו"ט האדם הוא בביתו של הקב"ה בכל מקום שהוא. לכן ישנה מצות שמחה ואין אבלות נוהגת משום שאין אבלות לפני ד'. ומי איכא בכיתא קמיה דקוב"ה - ודאי דלא ולא.

בשבת המצב שונה לגמרי. אין שבת קשורה במקדש כלל וכלל. נתונה היא לישראל קודם שנצטוו על בנין המקדש. אין האדם נכנס למעונו של הקב"ה, למעונו של א-להי קדם. אלא כלפי לייא הקב"ה משרה שכינתו ברשותו ותחמו של האדם. האין סוף מצמצם את שכינתו בבתי חומר של יציר כפיו וחופף עליו כל יום השבת. שבת היא לה' א-להים. אבל אין כאן קיום לפני ד'. הקב"ה דר עם האדם במעונו של האדם ובכפיפתו הצרה. לפיכך אין שמחה נוהגת בשבת, כי אין האדם במעונו של הקב"ה, ששמה שוררת שמחה. כלפי לייא, הקב"ה משתתף בצערו של האדם. האדם חייב לקבל פניו של הקב"ה לצאת לקראת כלה, לקראת השכינה. לפיכך כשהגמרא הסיקה, כי ישנו חיוב

כיבוד גם ביה"כ ובשאר ימים טובים (לפי פירושו של הרמב"ם) הוסיפה, תוך כדי דיבור, לכסות נקיה - והוא הדין שארי כיבודים, כי הלא האדם נמצא במעונו של הקב"ה. גם מעונו מחייב בכיבוד ובשיפוך, כמבואר ברמב"ם הלכות בית הבחירה פ"א ה"א: "ומפארין אותו ומייפין כפי כחן אם יכולין לטוח אותו בזהב ולהגדיל במעשיו הרי זו מצוה". א"כ חובה כזו חלה על כל אחד מישראל ליפות את ביתו ולקשטו בערכי יו"ט לכבוד יו"ט כי הרי נעשה הוא מעונו של הקב"ה. לכן פסקו בשו"ע, כי בגדי יו"ט יהיו יותר טובים מבגדי שבת, כי הלא צריכים לכבד בית א-להים. (חוץ מנימוק זה ישנו עוד נימוק אחר והוא: כי ביו"ט כסות נקיה מתחייבת בין ע"י כיבוד ובין ע"י שמחה - והנשים בבגדי צבעונים). אולם קבלת פני השכינה אינה ביו"ט. לכן אין מקבלים פני יו"ט ואין אומרים לכו ונצא לקראת יו"ט המלך. נכנסים אנו למעונו של הקב"ה, ששמה השמחה שורה. אין אבלות ואין בכיה שמה. שמה הקב"ה מקבל פנינו.

כשחל יו"ט להיות בשבת, נוהגים האשכנזים שלא לאמר לכה דודי כי הלא אנו מתעדיים להכנס לתחומו של הקב"ה והוא יקבל פנינו. אולם הספרדים

אומרים ארבעה או שני תחנונים. שכן אז קיים מצב משונה, מבחינת יו"ט הקב"ה מקבל פנינו ואנו באים אליו. מבחינת שבת אנו מקבלים פניו ומארחים אותו והוא בא אלינו. א"כ אנו חייבים בקבלת שבת לפני השכינה, אע"פ שבאותה שעה הוא מקבל גם את פנינו. ליכא שום סתירה בין שתי הבחינות.

3. Meshech Chochma
R' Meir Simcha of Dvinsk
(1843-1926)

(כג, כא) (מקרא קדש יהיה לכם)¹.

דע, דברת האלקי יש מצוות המקשרין ישראל לאביהם שבשמים, ויש מצוות המקשרים ישראל זה לזה. כגון ציצית ותפילין ומוזזה - הן מצוות המקשרין ישראל להשם יתברך, וגמילות חסדים ותרומות ומעשרות - המה מקשרין זה לזה. ונמשל זה יש בין שבת ליום טוב: שבשבת הלא (שמות טז, כט) "אל יצא איש ממקומו", והוצאה אסורה, ומלאכת אוכל נפש אסורה. ואם כן, כל איש ואיש בפני עצמו הוא, לבדו הוא יושב ועוסק בתורה, שהמה מקושרים אל השם יתברך המרכז האמיתי, אשר כל ישראל המה קוים נפרדים המגיעים למרכז אחד - הוא השם יתברך. ולסיבת זה המה קשורים יחדיו², כמו שאמרו במדרש רבה: בני יעקב שעובדים לאל אחד נקראים "נפש"³.

אבל יום טוב הוא מן המצוות המקשרין האומה זה לזה, לכן מלאכת אוכל נפש מותר. ואם יבואו אלף אורחים, יאפה לחם, עד כי אמרו (פסחים מו, ב) האופה מיום טוב לחול (רבה אמר) אינו לוקה (אמרינן): הואיל וחוי לאורחים. וכולם חייבים לעלות לרגל ולשמוח ולשמח⁴. לכן הותרה הוצאה והבערה, שאם לא כן לא יהיו מקושרים ומאוגדים זה לזה כאחד.

6. Pesachim 46b

The Gemara cites another application of the principle of “since”:

איתמר – **It has been stated:** האופה מיום טוב לחול – Regarding one who bakes on Yom Tov for weekday use,^[11] רב חסדא אמר – **Rav Chisda says that he incurs lashes,**^[12] לוקה – whereas Rabbah says that he does not incur lashes.

The Gemara explains the two opinions:

רב חסדא אמר לוקה – Rav Chisda says that he incurs lashes, הואיל ומיקלעי ליה – because we do not say that הואיל ומיקלעי ליה – since if guests would visit him, [the baked food] would be fit for him to serve them. לוקה – אך רבא אומר – But Rabbah says that he is not subject to lashes, הואיל ומיקלעי ליה – because we do say “since.”^[13]

Rabbah challenges Rav Chisda:

לדינך – Rabbah said to Rav Chisda: אומר ליה רבה לרב חסדא – According to you, who says we do not say since etc., היאך אופין מיום טוב לשבת – how can one bake food on Yom Tov for consumption on the Sabbath

immediately following it?^[14]

Rav Chisda responds:

אמר ליה – He said to [Rabbah]: משום עירובי תבשילין – This is permitted because of *eruvei tavshilin*.^[15]

Rabbah wonders:

ומשום עירובי תבשילין שרינן איסורא דאורייתא – And because of *eruvei tavshilin* we permit a Biblical prohibition?^[16]

Rav Chisda explains:

מדאורייתא עורכי שבת נעשין ביום טוב – He said to him: Under Biblical law, the needs of the Sabbath may be prepared on Yom Tov,^[17] ורבנן הוא דגזרו ביה גזירה – and it was the Rabbis who passed a decree against it,^[18] שמא יאמרו – lest [people] say, “We may bake on Yom Tov even for weekday use.”^[19] ובין דאצרכיה רבנן עירובי תבשילין – And since the Rabbis necessitated the device of *eruvei tavshilin*, אית ליה היבירא – he has a sign to remind him that cooking on Yom Tov is permitted only for the Sabbath, and not for a weekday.^[20]

7. Beitza 15a

Chapter Two

Misfnafi This Mishnah deals with a problem that arises when Yom Tov falls on Friday. Since cooking is forbidden on the Sabbath, food must be prepared beforehand. Although at the Biblical level it is permitted to cook on Yom Tov for the Sabbath, the Sages prohibited it unless a device called an *eruvei tavshilin* is used.^[1] The Mishnah will elaborate on both the Rabbinic prohibition against cooking for the Sabbath and the institution of *eruvei tavshilin*:

לא יבשל בתחלה מיום טוב לשבת – [a person] may not cook on Yom Tov primarily for the Sabbath; אבל מבשל הוא ליום טוב – but he may cook for Yom Tov, ואם – and if he left over any food, הותר לשבת – what he has left over may be used for the Sabbath.^[2]

The Mishnah now introduces the device of *eruvei tavshilin*:

ועושה תבשיל מערב יום טוב – But one may prepare a cooked dish prior to Yom Tov, and designate it as his *eruvei tavshilin*, וסומך עליו לשבת – and rely on it for the Sabbath.^[3] בית שמאי אומרים שני תבשילין – But Beis Hillel say: One cooked dish is sufficient. ושיון בדג ובביצה שעליו – Yet, they agree that an *eruv* may be established with a dish of fish broiled with egg spread on it, – because they are considered two cooked dishes.^[4]

The Mishnah relates another law concerning the *eruv*:

אכלו או שאבד – If one ate it or it was lost before the preparations for the Sabbath had been completed,^[5] לא יבשל – But if he left any of it intact,^[7] וסומך עליו לשבת – he may continue to rely on it to cook for the Sabbath.

Gemara The Gemara inquires:

מנא הני מילי – From where in Scripture is [this concept] of *eruvei tavshilin* derived?^[8]

The Gemara replies:

דאמר קרא: „זכור את יום השבת – Shmuel said: אמר שמואל – For the verse states:^[9] Remember the Sabbath day to sanctify it. – This teaches: Remember [the Sabbath] from another day, i.e. Yom Tov, that threatens to make it forgotten.^[10] When a Yom Tov immediately precedes the Sabbath, there is the danger that people might consume all their provisions during the festive holiday meals and neglect to leave proper provisions for the Sabbath. By setting aside *eruv* food especially for the Sabbath, the Sabbath will not be forgotten.

The Gemara now inquires:

מאי טעמא – What is the reason that the Sages instituted the requirement of *eruvei tavshilin*?^[11]

The Gemara presents two conflicting opinions:

כדי שיכרוך מנה יפה לשבת ומנה יפה ליום – Rava said: אמר רבא – So that he will remember to set aside a proper portion of food for the Sabbath, and a proper portion for Yom Tov.^[12] רב – So that [people] will say to themselves: אין אופין מיום טוב לשבת – If we may not bake^[13] on Yom Tov even for the Sabbath unless the preparations were begun before Yom Tov, קל וחומר מיום טוב לחול – then certainly we may not bake on Yom Tov for weekday use at all!^[14]

The Gemara cites our Mishnah to challenge Rava:

עושה תבשיל מערב יום טוב – We learned in our Mishnah:

וְסוּמְךָ עָלָיו לְשֶׁבֶת – ONE MAY PREPARE A COOKED DISH PRIOR TO YOM TOV, designating it as his *eruvei tavshilin*, AND RELY ON IT FOR THE SABBATH. אָשִׁי – Now, it is understandable according to Rav Ashi, הָאָמֵר כְּדִי שִׂיאֲמָרוּ אִין אוֹפִין מִיּוֹם טוֹב – who says that the *eruvei tavshilin* was instituted so that people would say that they may not bake on Yom Tov for the Sabbath unless preparations were begun earlier, and certainly not for weekday use whatsoever, אִין – that is why an *eruv* established prior to Yom Tov – yes, it is valid;^[15] but if established on Yom Tov – no, the *eruv* is not valid. אֲלָא לְרַבָּא – But according to Rava, who stated that the purpose of an *eruv* is to remind people on Yom Tov to set aside food for Sabbath, מַאי אִירָא מְעַרְבֵי יוֹם טוֹב – why does the Mishnah stipulate that the *eruv* must be established prior to Yom Tov? אֲפִילוּ בְיוֹם טוֹב נָמִי – Even if established on Yom Tov before the holiday meal, it should also be valid!^[16] – ? –

The Gemara defends Rava:

אִין הָכִי נָמִי – Yes, this is so; the benefit of the *eruv* could indeed be realized even if it were established on Yom Tov itself. אֲלָא גְזַרְהּ – However, as a preventive measure out of concern that one might be negligent and forget to make an *eruv* in his preoccupation with the festival celebration, the Sages required that the *eruv* be established prior to Yom Tov.

The Gemara previously cited Shmuel's Scriptural support for the institution of *eruvei tavshilin*. The Gemara now offers a different support:

וְתַנָּא מִיִּתִּי לֵה מְהֵבָא – And a Tanna^[17] brings support to [*eruvei tavshilin*] from this verse: אַתְּ אֲשֶׁר־תֹּאמְרוּ אֲנִי וְאַתְּ אֲשֶׁר־ – THAT WHICH YOU WISH TO BAKE, BAKE; AND THAT WHICH YOU WISH TO COOK, COOK.^[18] אִין אוֹפִין אֲלָא עַל הָאָפִי – FROM HERE, R' ELIEZER SAID: – WE MAY NOT BAKE on Yom Tov for the Sabbath EXCEPT to add TO A BAKED FOOD that was prepared prior to Yom Tov; וְאִין מְבַשְׁלִין –

אֲלָא עַל הַמְבוּשָׁל – AND WE MAY NOT COOK on Yom Tov for the Sabbath EXCEPT to add TO A COOKED DISH that was prepared prior to Yom Tov.^[19] מִכָּאֵן סָמְכוּ חֲכָמִים לְעֵרוּבֵי תְּבִשְׁלִין מִן הַתּוֹרָה – FROM THIS VERSE, THE SAGES FOUND SUPPORT IN THE TORAH FOR the institution of *ERUVEI TAVSHILIN*.^[20]

The Gemara digresses to cite a Baraisa that discusses Yom Tov meals:

מַעֲשֵׂה בְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר – The Rabbis taught in a Baraisa: תְּנוּ רַבָּנִן שָׁהִיָּה יוֹשֵׁב – There was AN INCIDENT INVOLVING R' ELIEZER, WHO WAS SITTING AND EXPOUNDING ON THE LAWS OF YOM TOV THE ENTIRE DAY of Yom Tov. וְדוֹרָשׁ כֹּל הַיּוֹם כּוֹלוּ בְּהִלְכוֹת יוֹם טוֹב – In the middle of the lecture, A FIRST GROUP of students LEFT. אָמַר הֲלָלוּ בְּעָלֵי פֶטְסִין – [R' ELIEZER] REMARKED: “THOSE ARE OWNERS OF BARRELS.”^[21] אָמַר הֲלָלוּ בְּעָלֵי חֲבִיּוֹת – [R' ELIEZER] REMARKED: “THOSE ARE OWNERS OF KEGS.”^[22] אָמַר הֲלָלוּ בְּעָלֵי כַדִּיָּן – [R' ELIEZER] REMARKED: “THOSE ARE OWNERS OF JUGS.”^[23] אָמַר הֲלָלוּ בְּעָלֵי לְגִינִין – [R' ELIEZER] REMARKED: “THOSE ARE OWNERS OF FLASKS.”^[24] אָמַר הֲלָלוּ בְּעָלֵי חֲתִיּוֹת – [R' ELIEZER] REMARKED: “THOSE ARE OWNERS OF CUPS.”^[25] אָמַר הֲלָלוּ בְּעָלֵי לְצֵאתָ – [R' ELIEZER] REMARKED: “THOSE ARE DESOLATE PEOPLE.”^[26] אָמַר הֲלָלוּ בְּעָלֵי חֲתִיּוֹת – [R' ELIEZER] GAZED UPON THE remaining STUDENTS. אָמַר הֲלָלוּ בְּעָלֵי חֲתִיּוֹת – THEIR FACES BEGAN TO PALE^[24] because they feared he was upset with them as well.^[25] אָמַר לָהֶם – [R' ELIEZER] TOLD THEM: בְּנֵי לֹא לָכֶם אָנִי אוֹמֵר – MY SONS, IT IS NOT ABOUT YOU THAT I SAY my criticism, אֲלָא לְהֵלְלוּ שְׂנֵאָו – BUT ABOUT THOSE WHO LEFT; שְׂמִינִיחִים הָיִי עוֹלָם – FOR THEY FORSAKE the study of Torah, which brings ETERNAL LIFE, וְעוֹסְקִים בְּחַיֵּי שָׁעָה – AND ENGAGE instead IN TEMPORARY NEEDS.^[26] בְּשַׁעַת פְּטִירְתָּן אָמַר לָהֶם – AT THE TIME OF THEIR DEPARTURE following the lecture's conclusion, [R' ELIEZER] CITED this verse TO

8. Ba'al Ha'Maor R' Zerachya Ha'Levi

1125-1186

[10:] אִיתְמַר הָאוֹפֵה מִיּוֹם טוֹב לְחוּלֵי רַבָּה אָמַר אִינוּ לְזִקְהָ וּרְבִי חֲסֵדָא אָמַר לְזִקְהָ. וּמְפָרֵשׁ בְּגִמְרָא טַעְמִיהָ דְּרַבָּה קִסְבָּר אֲמַרְיִנָּן הוּאִיל וּרְבִי חֲסֵדָא סָבַר לֹא אֲמַרְיִנָּן הוּאִיל מִיְהוּ אָף עַל גַּב דְּפִלִּיג רַבָּה לְעַנְיִן מַלְקוֹת מוֹדָה הוּא דְּלַחְתַּחְלָה אִין לֹו לְאַפּוֹת וּבְבִרְיִיתָא [בִּיצֵה פ"ב ה"ג] תְּנִיא בְּהַדְרִיא אִין אוֹפִין מִיּוֹם טוֹב לְשַׁבַּת קָל וְחוּמָר מִיּוֹם טוֹב לְחוּלֵי וְאִי הוּת בְּרִייתָא פְּלִיגָא עֲלֵיהָ דְּרַבָּה הוּהּ מוֹתְבִינָן לֵה מִינֵיהּ אֲלָא וְדָאִי דְּלֹא פְּלִיג רַבָּה אֲלָא לְעַנְיִן מַלְקוֹת דְּקָא סָבַר דְּלִיכָא אִיסוּרָא דְּאוֹרִייתָא וּבְכָל שַׁעַת הַדְּחַק הוּי שְׂרִי רַבָּה בְּכַהֲאֵי גוּוֹנָא אֲפִילוּ לְכַתְחַלָּה כְּגוֹן מִיּוֹם טוֹב לְשַׁבַּת אֲלָא דְּאַצְרוּכָה רַבָּנִן עִירוּבֵי תְּבִשְׁלִין כְּטַעְמִיהָ בְּמַסְכַּת יוֹם טוֹב [טו:] דְּאָמַר כְּדִי שִׁיבְרוּר מִנָּה יִפֵּה לְשַׁבַּת וּמִנָּה יִפֵּה לְיוֹם טוֹב

9. Rambam
Hilchos Yom Tov
 1135-1204

פרק ששי

א ביום טוב שחל להיות ערב שבת אין אופין ומבשלין ביום טוב מה שהוא אוכל למחר בשבת. ואיסור זה מדברי ר' (סופרים כדי שלא יבא לבשל מיום טוב לחול. שקל וחומר הוא לשבת אינו מבשל כל שכן לחול. לפיכך אם עשה תבשיל ב ומבשל ואופה ביום טוב לשבת הרי זה מותר. ותבשיל שסומך עליו הוא הנקרא עירובי תבשילין: **ב** *ולמה נקרא שמו עירוב. שכשם שהעירוב שעושין בחצרות ומבואות מערב שבת משום הכר כדי שלא יעלה על דעתם שמוותר להוציא מרשות לרשות בשבת. כך זה התבשיל משום הכר וזכרון כדי שלא ידמו ויחשבו שמוותר לאפות ביום טוב מה שאינו נאכל בו ביום. ולפיכך נקרא תבשיל, זה עירובי תבשילין: **ג** *עירובי תבשילין שיעורו

2

Why is this called an *eruv*? [Because it creates a distinction.] The *eruv*² that is established in courtyards and lanes on the day before the Sabbath is intended to create a distinction - so that people will not think that it is permitted to transfer articles from one domain to another on the Sabbath.

Similarly, this portion of food creates a distinction and a reminder, so that people do not think that it is permitted to bake food on a holiday that will not be eaten on that day. Therefore, the portion of food is referred to as an *eruv tavshilin*.⁴

10. Ra'avad
 R' Avraham b. Dovid
 1125-1198

*ולמה נקרא שמו עירוב וכו'. כתב הראשון ז"ל הטעם הזה לנערים כי הוא שאל מערובי חצירות כלומר זה משום היכר הוא וזה משום היכר הוא מה זה שמו עירוב אף זה שמו עירוב ואינו כן אלא שהוא מערב צרכי שבת עם צרכי יו"ט לעשותם יחד עכ"ל:

11. Ritva
 R' Yom Tov Asevilli
 1260-1320

מח

חידושי הריטב"א

מז

אם הותר הותר לשבת, לא פריש במתניתין דין מערים, אבל בברית³²⁰ פירשו שאם הערים אסור. ועושה תבשיל מערב י"ט וכו'. פי' ³³⁰ וזהו עירובי תבשילין האמור בגמרא ³³¹ ובכל מקום. וכתב הר"ם ב"מ ז"ל ³³², כי נקרא עירוב בשיתוף השם, מפני שהוא להיכרא וזכרון שאין אופין מי"ט לשבת ולא [ל]חול, כמו שעירוב חצירות משום הכר שאסור להוציא מרשות לרשות. ויש ³³³ די אחד מאותם שאין ידם כידו, ואפילו שכירו עוד לפרש ³³³, שקראו עירוב מפני שהוא כמערב יום טוב ושבת לעשותם כיום אחד וקדושה אחת לענין בישול, כאלו מה שמכין לשבת הוא לי"ט. ד' ואסקינא ³³⁴ דתבשיל זה כזית. ולדעת ר"ש ז"ל ³³⁵ בתבשיל כזית סגי לכל דבר ואפילו לאפות פת, וכדבעינן למימר, וכן עיקר. ואם ³³⁶ רוצה לזכות בו לאחרים, ויהא זיכוי על ידי אחד מאותם שאין ידם כידו, ואפילו שכירו

12. Magen Avraham
R' Avraham Gombiner
1635-1682

ורל שנס דעת הרמב"ם כן וא"כ ליכא סלונתא כזה
וס"ל כמ"ש המאור דפ"י הו"ל שרי נכתלה לנשל מי"ט לשבת דחשון כשש'
הרחק רק שחכמים חסרובו שלף יכחו
לנשל מי"ט לחול או כדי שיזכור שיכרור
מנה יפה לשבת כדאי' בגמ' וא"כ חסיר
לנשל סמוך לחשיב' דכיון שהוא (°) חסר'
דחורי' ~~ל~~ לא שרי פ"י הו"ל חציג
שהתו' כחבו ריש בילה דכנישול לה שיך
ככנה לא כחבו כן אלא למאן דליל הו"ל
פ"ש ונל"ס דכריהם תמוסו ונריכי' ישוב
פס הגמ' דפסחים פ"ש חבל חן ק"ל
דמדאורייתא חסור לנשל מי"ט לשבת
סמוך לחשיכה ולכן נהגו כשאל י"ט כפ"ס
מקדימין להחפלה ערביה ועס' מי"ז ס"ב
דהכנה מועטת חסור ועס' חרס"ז :

14. Rambam
Hilchos Yom Tov
1135-1204

הלכה ג עירובי תבשילין שיעורו אין פחות מכזית בין
לאחד בין לאלפים. ואין עושין עירוב זה לא
בפת ולא בריפות וכיוצא בהן אלא בתבשיל שהוא
פרפרת כגון בשר ודגים וביצים וכיוצא בהן. ואפילו
עדשים שבשולי קדרה ואפילו שמנונית שעל גבי
הסכין שחותכין בה הצלי גורדו אם יש בו כזית סומך
עליו משום עירובי תבשילין.

13. Rabbeinu Tam

אמר רבא הלכתא כתנא דידן
ואליבא דב"ה. פירש רש"י
ואליבא דבית הלל דקאמר תבשיל
אחד ואר"ת דלאפיה לריך לערב גם
צפת ואינו יכול לאפות על ערוב
תבשיל (ג) אחד דהא קיימא לן כרבי
אליעזר דאמר אין אופין אלא על
האפוי ואין מבשלין אלא על המבושל
מדקא מייתי סתמא דגמ' כוותיה
לעיל⁶ צריש פרקין דקאמר ותנא
מייתי לה מהכא

³ The [minimum] measure of an *eruv tavshilin* is a portion of food the size of an olive. This suffices both for a single person and for a thousand.

This *eruv* may not be established with bread,⁵ with cereal, or the like.⁶ Instead, a portion of cooked food that is served together with bread - e.g., meat, fish, eggs, and the like - must be used. [Nevertheless, one need not set aside a portion of choice food.⁷] Even lentils [left] at the bottom of the pot [are sufficient].⁸ Moreover, one may even rely on the fat that is left on the knife used to cut roast meat. If an amount the size of an olive is left when one scrapes it off, one may use it for an *eruv tavshilin*.

15. Shulchan Aruch

עירוב זה עושין אותו (ד) כפת ותבשיל י * ואם
לא עשאו אלא (ג) מתבשיל לבר מותר :

צריך שיהא תבשיל זה דבר שהוא ראוי ללפת בו
את הפת ז (ה) לאפוקי ב (ג) דייסא :

16. Tosafos

ומדליקין ל' נר. מכאן משמע שצריך להזכיר בצרכת עירובי תבשילין יהא שרי לבשולי ולאפויי ולאדלוקי וכו' ואם תבשיל הדלקה לא התנה משמע הכא דיהא אסור להדליק לו רק נר א' מדחזינן דהוצרך להזכיר אדלוקי הנר משמע דאסור למי שלא הניח להדליק לו רק נר אחד:

17. Rambam
Hilchos Yom Tov
1135-1204

1

When a holiday falls on Friday, on the holiday that precedes the Sabbath we may not bake or cook the food that will be eaten on the Sabbath. This prohibition is Rabbinic in origin,¹ so that one will not prepare food on a holiday for a subsequent weekday.² For a person will make the deduction: Since he is not [allowed to] cook for the Sabbath [on a holiday], surely, [he may not cook] for a weekday.

Therefore, a person who prepares a portion of food on the day prior to the holiday, and he relies on it, is permitted to cook and bake for the Sabbath on the holiday. The portion of food on which he relies is referred to as an *eruv tavshilin*.

הלכה א יום טוב שחל להיות ערב שבת אין אופין ומבשילין ביום טוב מה שהוא אוכל למחר בשבת. ואיסור זה מדברי סופרים כדי שלא יבא לבשל מיום טוב לחול שקל וחומר הוא לשבת אינו מבשל כל שכן לחול. לפיכך אם עשה תבשיל מערב יום טוב שיהיה סומך עליו ומבשל ואופה ביום טוב לשבת הרי זה מותר. ותבשיל שסומך עליו הוא הנקרא עירובי תבשילין.

18. Shulchan Aruch

מי שלא עירב יח מותר להדליק (טו) נר של שבת
ס (טז) ויש אוסרין :

ז ם מצוה על כל אדם לערב (ח) ומצוה י על כל גדול העיר לערב על כל בני עירו כדי שיסמוך עליו מי ז (י) ששכח או נאנס או שהניח עירוב ז ואבר (והוא הדין טס הארץ ח (י) שזינו יודע לערב) (א״ז) ס אבל מי שאפשר לערב ולא עירב אלא שרוצה לסמוך על עירובו של גדול העיר (ט) (״) נקרא פושע ואינו יוצא בו :

סימן ה ♦ סבי רב - רבינו המנהג אשר שלישי"א

שיבוא ארזים רעבים תאכל סאכלי
שבת חתן, ולפי ארזות חיתו לא עזי
שיניעו ארזים לא צפויים, ואף אם יניעו
ונכד אותם בפירות ואגוזים ולא בכשר
ורגים, והנה החוט בכיזה ב' צ"ב כתבו
להקשות לדידן אין סומכין על צ"ח
לכשל, ותיצו דכבישול אין איסור הכנה,
ותחלקו מהו"ם ומהו"ל בכיבוי דביהוה,
למהו"ם כותם לדין דלית לן הואיל, אך
המהו"ל פירש לדין דלא שכיחא בנן
ארזים כ"ל, ודו"ק כי קיצונו.

2

בלא שביח שיבוא ארזים

אותם בכשר ורגים, דאף אם יבואו
ארזים ככו עזו לכו כעבודת י"ט, לא
נכד אותם אלא כדן העולם בקליות
ואגוזים ופירות האילן ולא כתבשלים
שכישלו לפעודת שבת, וא"כ אנה אנו
כאים בעיבוד תבשילין.

וצ"י דטמקין על דעת הראשונים
הפוסקים שנקטו להלכה דרזכי
שבת נעשין בי"ט, וכמ"ש המש"ב
דבשעה"ד סמכין על שיטה זו.

ואפשר עור דאף דאנן לא שכח שיבואו
ארזים רעבים לכשרי, אך טאידן
עזי שמי סבני הכית רוצה לאכול או
לשעם מן התאכלים החדשים שבישלו
בי"ט לצורך שבת, ותמחר לי שבודדות

מד

כשיש אור חשמל בבית ס"ט יוכל לכוך
על חר וכו"ש המהי"ל דאינו דומה ק'
נרות לק"א נרות ואכ"ל, ואפשר עור
דכין דהוא מחוייב להדליק נו שבת לפני
השבת אין זה מדליק מ"ט לשבת אלא
הוא מדליק לקיים מצוות בשעה זו שלפני
השבת דרז"ק, ועדין צ"ע בכ"ו.

וכבר כתבתי במק"א (לקמן אור ג) דבאמת
צ"ג אין אנו סומכים על עיבוד
תבשילין כיון שכלל לא עזי כומינו

מה

בהדלקת ה"ט

וכשיחט הרמב"ם בריש פ"ז מהו"ט,
(ועיין בחוט' ביצה ב' צ"ב דמשמע
מדכריהם דלית לן הואיל וע"כ דס"ל
דרזכי שבת נעשין בי"ט ועיין לקמן אות
ג' עש"כ שהמהו"ם המהו"ש"ל, ועיין
בביאור הלכה בריש ס"י תקכ"ו דבשעה"ד
יש לסמוך על הראשונים דס"ל דרזכי שבת
נעשין בי"ט לצנין סמוך לחשיכה, ואפשר
עוד דטמקין על השיחות דנו של כטילה
סומו להדליק בי"ט, ואף דבש"ע ס"י
תק"י ספ"ח ה' מברוא דאסור (ועיין בזה
בחות' ביצה כ"ג צ"א) ס"ט כד כתב
המנ"א שם בס"ק י"ב בשם הרש"ל
דהעולם נהנין בזה היתר ויש להם על סה
לסמוך צ"ע.

ואפשר עור דאף לפני שבת יש כבוד
י"ט בנרות הדלקים על שולחנו
ואף שכוננו לור שבת ומכרן עליהן ס"ט
יש בזה אף כבוד י"ט ח"כ משעת הדלקה
והוי צורך חיים קצת והוי אף במוקיהם
היתה עיקר כמות לשם נו שבת אלא דכין
דנחה קצת אף בי"ט התיז וכמ"כ
בומינו משום כבוד י"ט, והכבר ביארוהו
במק"א נשאר מנה"א ח"ג סימן ט"ז דאף

קובץ זכרון שבתי ואיריה ♦ עירוב תבשילין

ובמקום אחר דמי (לקמן אות ג) כמה שיש
להעיר בומינו כאשר דבר חוקק
הוא עז לסאד שיבואו ארזים בלתי צפויים
תניש להם את סאכלי החז המכושלים, מה

2

ודגה מברוא דהיתר עירוב תבשילין
מבוטס על אחד טוב ודרכים: א.
הואיל, ב. דרזכי שבת נעשים בי"ט.
ובמנ"א ס"י תקכ"ו ס"ק א' כתב לעיקר
דהיתר הוא משום הואיל ומהו"ט אסור
לכשל סמוך לחשיכה צ"ע. ולפי"ו צ"ע
כמה שנהנין להדליק את חר מ"ט
לשבת דכין דאין דרזכי שבת נעשין בי"ט
לאחרה יש בזה איסור דאורייתא ולא
שיין בהדלקת חר הואיל דאף אם טיקלע
ליה ארזים אין לו שימוש סומו וכשלא
במוקיהם שהיו משתמשים באור חר
להאיר להם את החשיכה אחי שפיר דנחה
סמוך ח"כ בהדלקתו אף בי"ט וכן כתב
בחות' רכמו פרץ בסוגין דמה"ט סומו
להדליק נו שבת בי"ט סמוך לחשיכה כיון
שנחה סמוך ח"כ והוי צורך חיים וכו"ע
כתבו החוט' בכיזה צ"ב צ"א לצנין הדלקת
חר מ"ט לחיכו צ"ע, אך בומינו
שאינו נחה מן חר כלל שהרי בימי סומו
באור החשמל וכל הדלקתו לשם מצות
הדלי"ג כשבת כמה הותרה הטלחה.

וצר"ך לומר לאחרה דטמקין על השיחות
דרזכי שבת נעשין בי"ט מה"ט

סכלל עשה דרבנן וכמו השחיטה. (וכמראה שדעתו כדעת הראב"ד במען המצוות עשה קט"ז שלא מנה את השחיטה בכלל המצוות דאינו אלא סמיו ולא מצוה. עיי"ש. ותי"ט חז"ן שאמרו לגבי צ"ח י"חן דאיחצבד בה דוד מצוה"ו, וכי"ו. ה"ו דאין מנה ראי"ה דה"ו מצוה ולא סמיו.

והרא"ה בעמק הדברים דאף אם אין כאן אלא סמיו מ"ט ה"ו דין תורה וה"ו חז"ן דמכרכים על השחיטה ועל צ"ח ואף אם נאמר דה"ו ברכת השבת, מ"ט ח"ק"ט לברך אקב"ו, דתי"ט פנינים אלה מקדישים את פרושין, וא"כ אין פלא שאמרו כ"ן דאיחצבד בה מצוה דוד וכו'.

ורש"י ראיתי שהקארי בברכות שם פירש דאין המזכיר בעיזובי חצירות כפירוש רש"י אלא לעיזובי הבשילין. ולשיטתו פירין יש לעיזב דאכן ה"ו מצוה ורק משום דה"ו מצוה ממש אמרין לגביה כ"ן דאיחצבדא מצוה דוד וכו'.

אך עוד נתיישבתי דאפשר דכל קה שאמרו שם כ"ן דאיחצבדא וכו' אינו משום מצוה העיזוב אלא משום ברכות, דכ"ן שבי"ן עליה ברכה דוד וברכה זו דר"א חושבה היא יב"ך עליה ברכה נוספת, דר"ק.

והרא"ה הלמ"ד אה"ו הרה"ג ר' חיים רודן שליט"א בניקוק"י (פ"ט) כותב במחמ"א מפורשם שהקשה שם למה אין בזה משום אין פושין מצוות חובלות

במצוות ליל שבת ויום השבת ויבצע עליו במצוה שלישית דכ"ן דאיחצבד בה דוד מצוה יעשה בו מצוה אחרת.

ומקור הלכה זו בברכות ג"ט ג"ס לגבי עיזובי חצירות י"ב אפי' וכו' אפי' כי ה"ו סמיו ל"ו רישא דערובא מכרכין עליה המוציא לחם מן הארץ אמרי הא"ל ואחצבד בה מצוה דוד נצב"ד כ"ה מצוה אחרית"ו.

ובאבות נראה לכאורה שמכרכי הגמ' יש להוכיח דגם עיזובי חצירות ה"ו מצוה ולא רק סמיו.

והר"ס"א במסן תר"ד מ"ט כתב שנהגו להניח את הערבות לעיזב אפי"ת המצות משום סברא זו דכ"ן דאיחצבד בה מצוה דוד וכו'. ובמשנ"ב מסן חמ"ה סק"ד כתב שנהגו להשתמש בערבות לשי"ת חמ"ך.

ובסימן כ"א סק"ח כתב המשנ"ב לענין חושי ציצית שנפסקו שיניחם בתוך הספר לסימן או יעשה עקמה שא"ר מצוה.

ובכל ה"ו מדובר בחפצא דמצוה, וכן גם בעיזובי הבשילין.

אנחנו יודעים דברי הרמב"ן בספר המצוות (פרש"א הי"ח חש"ו) במה שבה"ג השק"ט את עיזובי חצירות מניין המצוות דרבנן. משום ד"ל דאין זה מצוה אלא סמיו, וה"ו ענין לאו הבא

בענין אם צ"ת פתור או מצוה

כי אלו חש"ג

כבוד חמיו אה"כ
יק"ו לבני האב"ן המופלא
הרה"ג ר' בנימין בינוש רוזנב"ם נ"ו כשמש במורה
שלום רב לאה"כ חרותך.

מכתבך היקר קבלתי ושאתי סמו מלא חפזים נחת ושקחה. הני במצוה
קצו לדברך.

הארכת כמה שכתבתי (כ"ן לגל סימן ח' שאמרו, ותי"ט פשוט דעירובי הבשילין אינו
את ר' דעירובי הבשילין אינו אלא סמיו מלאכת י"ט לעיזב שבת, סמיו בלבד אלא מצוה, וכ"ן דה"ו מצוה ואת"ל דאין כאן מצוה אלא סמיו אין סמיו ל"ו דאף מ' שאין לו כל כונה קצלה כמה שקיים א"א מצוה עירוב לאפות או לבשל מ"ט לשבת ומסולא הבשילין אלא כמה שנהגו ה"ו שלא אינו פשוטי להניח צ"ח מ"ט מצוה קצב"ד ויכול לברך על העירוב.

והר"ת פתור כמה שהצוה כמה שאמרו (ישא כ"ח צ"ב קדושין ג"ב צ"א) שלא יתנה אפילו עירוב הבשילין. ואת"ל דאין כאן אלא סמיו בלבד, לא ה"ל לעיזב שקיים עירוב הבשילין אלא שנהגו ה"ו אף באמור מלאכה כ"ט. שה"ו באמת שורש תקנת עירוב הבשילין כמה דאמור לבשל מ"ט לשבת, אלא שה"ו מותר משום ה"א"ל או משום שה"ו צ"ח שבת נצשין כ"ט אלא חמ"ס הם

וע"כ דיש בעצם מצוה דרבנן בעירובי הבשילין, ומסתבר א"כ ללפול מצוה להניח עירוב זה ע"י סמיו לעשות צ"ח שבת כ"ט אף אם אינו סמיו לעשות כן.

והכתב עוד דין סוכה מספיק הלכה של המשנ"ב ומפסקים רבים בדבריו חז"ן דיש חיוב מצוה הידוד מצוה צ"ח:

א. דהנה כתב המשנ"ב בט"ז י"א ובט"ז מ"ח שפת העירוב יהיה לחם משנה

חבילות כמו כוס של קידוש שאין מברכין עליה בהמ"ז. וחייך דכין שאין ע"ת אלא תקנה בלבד וזכות המצוא מצוה קצוזה אין כזה חבילות חבילות. ואפשר דכוותו דאין זה מצוה אלא סמיר. אך אפשר דאף דהוי מצוה מ"ט כיון שאינו אלא תקנה להמיר את האיסור אין זה דומה למצוה גמורה שיש בה עבדות ה', לצוין הלכה זו דא"א מצוות חבילות חבילות. ודו"ק בכל זה.

ב. כל האחרונים הביאו את דברי השלי"ה כמ"י מוכה (מ"ק י"ג ע"ה) אמר כ"ה, ע"כ. תבשילין, ראיתי הרבה המונים לקוחין פת, ולקוחין בשר צעם אחד שפול ומשופל. כדאי לצוין דינא יוצאים, אבל הבינה מצוה בשעתה (מסוים מ"ה ע"ה), ולא תהי מצוה זו קלה בעיניך. ולא להגם אמרו רבותינו ד"ל (יסק כ"ה ע"ה) שקיים אבריהם אבינו מצות עירוב תבשילין.

וכמ"י יחוסין כתוב ט"ו ברב"ה. על כן כל איש השומע במצוה, יקח פת המוכן למצוה שחרית של שבת, או למצוה שלישית, וגם יקח תבשיל חשוב המוכן לו למצוה של שבת, כגון חתיכת דג חשוך. או בשר או תרנגול טמא שחוננו ה', המוכן לו למצוה שבת שחרית, או למצוה שלישית. אבל אותן האנשים הלוקחין צעם קטן, ועל כל פנים טכנים מצוה שבת, אם כן כחנם עושים המצוה בכיוון, ואפשר שאחרי כן משליכין אותו. על כן פתגם טוב לזנוג כמו שכתבתי.

וכיוצא בזה כחבילות המוש"ב (מ"ג ע"ה) שלא ישים הבשר והדגים על הפת כדי שלא יקאטו, ומקור הדברים במהרי"ל הלכות צ"ת ובאליהו רבה ס"ק ה', ע"ש.

ועוד כתב המשו"ב בס"ק כהן דמבואר בש"ע דיכול לסמוך על שולי הקודה ושנותות שצ"ג הסגן דאין זה אלא כשאין לו תבשיל אחד, אבל כשיש לו תבשיל אחד הוי כיוון מצוה, ע"ש.

ובס"ק"ה כתב המש"ב דלכתחלה יש לצר"ב פת או מצוה שלישית ותבשיל משום הדרור מצוה. וכ"כ במטה אפרים, ומקור הלכה זו אף היא במהרי"ל ובא"י.

ג. וע"ז בכ"ף החיים (מ"ג ע"ה) שכתב דעייף לערב בעצמו ולא ע"י אחרים דמצוה בו יותר מברשלומו.

ומכ"ה זה כתבת ונראה דע"ת הוי מצוה קטנה ולא סמיר בלבד.

אך באמת נראה דאין סגל זה ראייה גמורה, דכמו דנחבאר לעיל דאף על סמיר מברכים אקב"י, ואף במתמי אמרו כיון דאיחפכ"י בה מצוה חז"ה וכו' אין כלל פלא דאף במתמי יש הידור מצוה, ודו"ק בכ"ז.

ונראה עוד דאף אם נאמר דמצוה היא ולא סמיר בלבד, עדיין יש מקום לבצל דין למען דאף דאין מצוה יש כאן.

אין מצוה זו אמורה אלא במי שצריך לה דהיינו מי שרוצה לבשל מ"ט לשבת אבל במי שאין לו כל צורך אין לו מצוה כלל כיון דעייף מצוה זו בחוצאה.

אך באמת נלע"ז, לולי דברי האחרונים הנ"ל, דמצוה זו לכל ישראל חוקה, דהלא לכל ישראל אמרו לבשל מ"ט לשבת, ולכולן יש הימור ע"י צ"ת, ומפשוט דברי חז"ל במקור הטובה נמצא מ"ז ע"ה מברואר דמצוה זו משום כבוד י"ט חיקוה כמ"ש "זכרוה סאחר הבא להשכיחו" וכתבטא דמילתא אמרו שתי

באתת עולם אשר וי"ט

דרכים, רבא אמר "כדי שיבדו מנה יפה לשבת ומהו יפה ליו"ט". ורב אשי אמר "כדי שיאמרו אין אופין מ"ט לשבת ק"ו מ"ט לחול".

ונראה בעליל סגל מולך הדברים וטעמם דחיקו חכמים מצוה ע"ת משום כבוד י"ט ומשו"ב נראה דכל המניח צ"ת מקיים מצוה ומברך עליה כן אם מתכוין הוא לבשל מ"ט לשבת ובין אם לאו. (עייף לעיל סימן ח' אות ר').

